

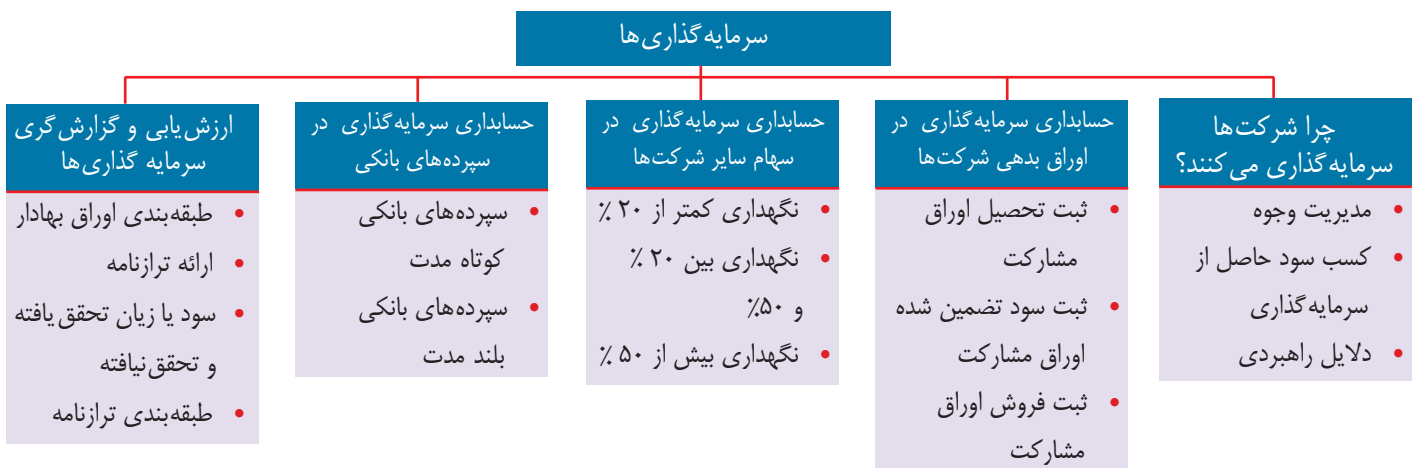
سرمایه گذاری ها

اهداف مطالعه: هنرجویان پس از مطالعه این فصل باید بتوانند:

- ۱ مفهوم سرمایه گذاری را توضیح دهید.
- ۲ دلایل سرمایه گذاری شرکت در اوراق سهام و بدهی سایر شرکت ها را توضیح دهید.
- ۳ حسابداری سرمایه گذاری در سپرده های بانکی را توضیح دهید.
- ۴ حسابداری سرمایه گذاری در بدهی شرکت ها را توضیح دهید.
- ۵ حسابداری سرمایه گذاری در سهام سایر شرکت ها را توضیح دهید.
- ۶ تفاوت بین سرمایه گذاری های کوتاه مدت و بلندمدت را شرح دهید.

مروری بر فصل

مدیریت اغلب شرکت ها به اهمیت سرمایه گذاری ها در موفقیت شرکت اعتقاد دارند. شرکت ها علاوه بر خرید سهام، دیگر اوراق بهادار، نظیر اوراق مشارکت منتشر شده به وسیله سایر شرکت ها یا دولت را خریداری می کنند. یک گزینه دیگر پیش روی شرکت ها، سرمایه گذاری از طریق سپرده گذاری های بانکی است. شرکت ها می توانند برای یک دوره زمانی کوتاه مدت یا بلندمدت، به عنوان یک سرمایه گذاری مقطعی یا به قصد کنترل سایر شرکت ها، سرمایه گذاری کنند. همان طور که شما در این فصل خواهید دید، عوامل متعددی بر حسابداری سرمایه گذاری های شرکت تأثیر می گذارد. محتوا و ساختار فصل ۷ به صورت زیر است:

هدف مطالعه ۱

مفهوم سرمایه گذاری را توضیح دهید.

تعریف سرمایه گذاری ها

سرمایه گذاری، عبارت

است از فدا کردن مقدار معینی

از دارایی ها (معمولاً وجوه نقد) در زمان کنونی، به امید به دست آوردن افزایش ارزش در زمان آینده، که معمولاً اندازه یا کیفیت این افزایش ارزش، نامعلوم است. به عبارت دیگر، سرمایه گذار در حال حاضر، ارزش مشخصی را فدا می کند تا در آینده در قبال آن، ارزش خاص مورد نظر خود را به دست آورد. برای مثال، افراد در زمان کنونی وجهی بابت خرید سهام پرداخت می کنند، به امید آن که در آینده بابت این سهام، سودهای مشخصی به دست آورند.

سرمایه گذاری ها بر حسب موضوع به دو دسته: **سرمایه گذاری های واقعی و سرمایه گذاری های مالی** تقسیم می شوند. **سرمایه گذاری واقعی**، نوعی سرمایه گذاری است که فرد با فدا کردن ارزشی در زمان کنونی، نوعی دارایی واقعی بدست می آورد. به عبارت دیگر، موضوع سرمایه گذاری، دارایی واقعی است. خرید ملک یا آپارتمان، نمونه ای از این سرمایه گذاری است. در **سرمایه گذاری مالی**، فرد در ازای فدا کردن ارزش، نوعی دارایی مالی که نتیجه آن معمولاً جریانی از وجوه نقد است، بدست می آورد. سرمایه گذاری در اوراق بهادار مثل سهام عادی یا اوراق مشارکت، که فرد در ازاء پرداخت پول، محق به دریافت جریانی از وجوه نقد به شکل سود می شود، سرمایه گذاری مالی محسوب می شود.

به این ترتیب مشخص می شود، که خرید کلیه دارایی ها مانند موجودی کالا، زمین، ساختمان، تجهیزات و اثاثه نوعی سرمایه گذاری محسوب می شود. با این

وجود، هنگامی که از اصطلاح سرمایه گذاری استفاده می شود، منظور سرمایه گذاری در دارایی های مالی مانند سهام، اوراق مشارکت و سپرده های بانکی است.

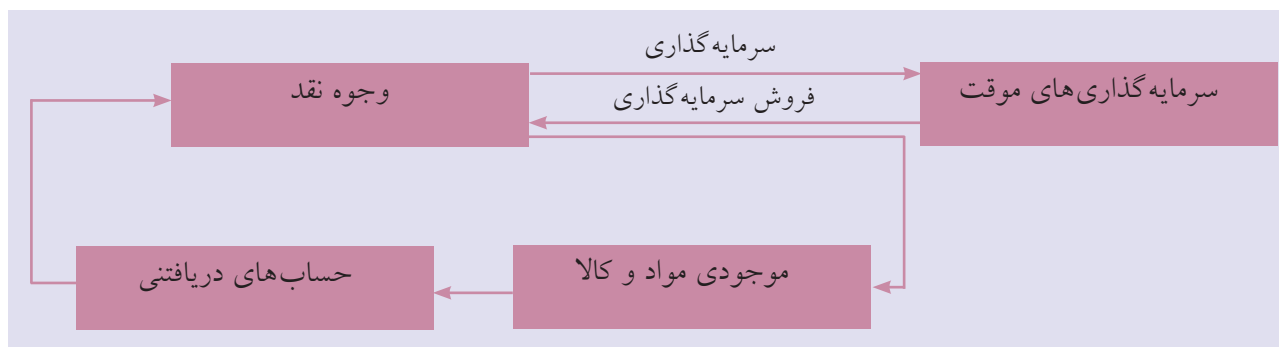
چرا شرکت ها سرمایه گذاری می کنند؟

هدف مطالعه ۲

توضیح دهید که چرا شرکت ها سرمایه گذاری می کنند؟

به طور کلی، شرکت ها به یکی از سه دلیل زیر، در اوراق بدهی، سهام

سایر شرکت ها و یا سپرده های بانکی، سرمایه گذاری می کنند. اول، یک شرکت ممکن است پول مازادی در اختیار داشته باشد که در حال حاضر به آن برای خرید دارایی های عملیاتی نیاز ندارد. برای مثال، بسیاری از شرکت ها در فروش خود، نوسانات فصلی را تجربه می کنند. یک تفریح گاه در فصول بهار و تابستان نسبت به فصول پاییز و زمستان، فروش بیش تری دارد. ممکن است این تفریح گاه در پایان چرخه عملیاتی تابستانی خود، وجه نقدی در دست داشته باشد که موقتاً تا شروع چرخه عملیاتی دیگر بلا استفاده باشد. این وجوه مازاد را می توان به جای نگهداری در شرکت یا حساب جاری بانک که بدون عایدات خاصی است، برای کسب بازده بیش تر، سرمایه گذاری کرد. تصویر ۱-۷، نقش این سرمایه گذاری های موقت در چرخه عملیاتی را نشان می دهد. هم چنین، وجه نقد اضافی ممکن است نتیجه چرخه های اقتصادی باشد. برای مثال، وقتی که اقتصاد به سرعت در حال پیشرفت است، شرکت ها، وجه نقد مازاد قابل توجهی را به دست می آورند. بخشی از این وجه نقد برای خرید تأسیسات و پرداخت سود سهام مورد استفاده قرار می گیرد. اما، ممکن است به واسطه پیش بینی رکود اقتصادی آتی، وجه نقد مازاد

تصویر ۷-۱ سرمایه‌گذاری‌های موقت و چرخه عملیاتی

برای مثال، بانک‌ها اغلب از طریق سود تضمین شده حاصل تسهیلات اعطایی، و خرید سهام و اوراق مشارکت شرکت‌های دولتی و سهامی، درآمدزایی می‌کنند.

سوم، شرکت‌ها ممکن است بنا به دلایل راهبردی اقدام به سرمایه‌گذاری کنند. یک شرکت به واسطه خرید بخشی از سهام شرکت دیگر، می‌تواند بر اقدامات یک مشتری یا عرضه‌کننده، کنترل یا نفوذی قابل ملاحظه داشته باشد. یا یک شرکت می‌تواند با انگیزه‌هایی به جز کنترل در یک شرکت سرمایه‌گذاری کند. برای مثال، شرکت‌ها برای ورود به یک بازار یا صنعت جدید می‌توانند بخشی از سهام یک شرکت فعال در آن بازار یا صنعت را خریداری کنند. به طور خلاصه، شرکت‌ها به دلایل نشان داده شده در تصویر ۷-۲ اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند.

در دارایی‌های با نقدینگی بالا سرمایه‌گذاری شود. پس از آن می‌توان این سرمایه‌گذاری را در طول یک بحران اقتصادی، وقتی که فروش پایین و وجه نقد اندک است، به وجه نقد تبدیل کرد.

وقتی که شرکت‌ها با هدف دوره زمانی کوتاه‌مدت، سرمایه‌گذاری می‌کنند، وجوه نقد مازاد خود را در دارایی‌هایی با نقدینگی نسبتاً بالا، ریسک پایین و در بیشتر اوقات، در سپرده‌های بانکی سرمایه‌گذاری می‌کنند. به طور کلی، در این مواقع، سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت وجه نقد مازاد در سهام عادی عاقلانه نیست، زیرا سرمایه‌گذاری در سهام می‌تواند با تغییرات سریع قیمت سهام همراه باشد. اگر شما وجه نقد مازاد خود را با هدف کوتاه‌مدت، سرمایه‌گذاری کرده‌اید و قیمت سهام قبل از این که شما مجدداً به وجه نقدتان احتیاج داشته باشید، کاهش پیدا کند، مجبور خواهید بود، سرمایه‌گذاری در سهام خود را به زیان بفروشید. دومین دلیل سرمایه‌گذاری آن است که برخی شرکت‌ها با هدف کسب درآمد حاصل از سود سرمایه‌گذاری‌ها، اقدام به خرید سرمایه‌گذاری می‌کنند.

نوع سرمایه گذاری	دلیل
ریسک پایین، نقدینگی بالا: سپرده های بانکی	برای نگهداری وجه نقد مازاد تا زمان نیاز و کسب حداقل بازده
اوراق بدهی (بانک ها و سایر مؤسسات مالی)، و اوراق سهام (صندوق های سرمایه گذاری مشترک)	برای کسب سودی منطقی
سهام شرکت ها در یک صنعت مرتبط یا در یک صنعت غیر مرتبط که شرکت تمایل وارد شدن به آن را دارد	با اهداف راهبردی

تصویر ۲-۷ انواع و دلایل سرمایه گذاری

حسابداری سرمایه گذاری در سپرده های بانکی

هدف مطالعه ۳

حسابداری سرمایه گذاری در

سپرده های بانکی را توضیح دهید.

سرمایه گذاری در سپرده های

بانکی، جزء کم ریسک ترین

و در عین حال نقدینه ترین

سرمایه گذاری هایی محسوب می شوند که اشخاص و شرکت ها به سهولت می توانند اقدام به این نوع سرمایه گذاری نمایند. **سپرده های بانکی**، نوعی حساب های بانکی (قرض پول به بانک) محسوب می شوند که بانک متعهد می شود بر اساس مدت زمان سپرده و نرخ معینی، مبالغی را تحت عنوان سود تضمین شده به دارنده سپرده پرداخت خواهد کرد. بر اساس شرایط مختلفی که بانک ها برای افتتاح و ایجاد حساب های سپرده مقرر می کنند، انواع مختلفی از سپرده ها ایجاد می شود. با توجه به اهداف حسابداری، می توان سپرده های بانکی را به چند شکل زیر طبقه بندی کرد:

۱. سپرده های دیداری و قرض الحسنه در مقابل

سپرده های سرمایه گذاری (مدت دار)

۲. سپرده های کوتاه مدت در مقابل سپرده های

بلند مدت

۳. سپرده های ریالی در مقابل سپرده های ارزی

سپرده های دیداری و قرض الحسنه، نوعی از

سپرده های بانکی است که نرخ سود تضمین شده آن ها معمولاً صفر است. اشخاص و یا شرکت ها، این نوع سپرده ها را با اهدافی به غیر از کسب بازده حاصل از سرمایه گذاری، ایجاد می کنند. سپرده های قرض الحسنه عمدتاً با اهداف خیرخواهانه و نوع دوستانه ایجاد می شوند و سپرده گذار، در هر زمان می تواند بخشی یا تمام سپرده را برداشت نماید. سپرده های دیداری نیز معمولاً با هدف دسترسی سریع به وجه نقد ایجاد می شوند و بنابراین، دارنده سپرده در پی کسب منافع نیست. با توجه به این که ماهیت این نوع سپرده ها متفاوت از سرمایه گذاری های با هدف کسب منافع آتی است، سپرده های دیداری و قرض الحسنه جزء سرمایه گذاری ها طبقه بندی نمی شوند.

آن بخش از سپرده های بانکی جزء سرمایه گذاری ها

محسوب می شوند که سپرده گذار با هدف

سرمایه گذاری در پی کسب منافع ناشی از این

سپرده ها باشد. این نوع سپرده ها، اصطلاحاً **سپرده های**

سرمایه گذاری نامیده می شوند و در این بخش بر این

نوع سپرده های بانکی تمرکز می شود. دو طبقه بندی

دیگر سپرده‌های بانکی اصولاً، طبقه‌بندی سپرده‌های سرمایه‌گذاری است.

با توجه به اهداف حسابداری، **سپرده‌های کوتاه‌مدت**، به سپرده‌های سرمایه‌گذاری اطلاق می‌شود که ظرف یک چرخه عملیاتی یا یک سال مالی، هر کدام که طولانی‌تر است، سررسید می‌شوند. به این ترتیب، **سپرده‌های بلندمدت**، سپرده‌های سرمایه‌گذاری است که موعد آن‌ها طولانی‌تر از یک چرخه عملیاتی یا یک سال حسابداری است. نرخ سود تضمین شده سپرده‌های بلندمدت، معمولاً بیش‌تر از نرخ سود تضمین شده سپرده‌های کوتاه‌مدت است. برای مثال، در حالی که نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت حداکثر ۹ درصد است، سپرده‌های بلندمدت بسته به مدت زمان آن‌ها نرخ سودی بین ۱۲ تا ۱۶ درصد دارند.

سپرده‌های ریالی، سپرده‌های سرمایه‌گذاری است که در زمان ایجاد سپرده و هم‌چنین سررسید سپرده، مبلغ سپرده بر حسب واحد پول، ریال تعیین می‌شود. در مقابل، **سپرده‌های ارزی** با استفاده از واحد پولی غیر از ریال (مانند دلار و یورو) مبلغ آن مشخص می‌شود. معمولاً نرخ سود تضمین شده سپرده‌های ارزی کمتر از سپرده‌های ریالی است. در سپرده‌های ارزی علاوه بر سود تضمین شده، نوسانات نرخ ارز نیز می‌تواند موجب ایجاد سود یا زیان برای سپرده‌گذار شود. حسابداری سپرده‌های ارزی، خارج از محدوده

مطالب این کتاب است. بنابراین، در ادامه نحوه حسابداری سپرده‌های ریالی که به دو دسته کوتاه‌مدت و بلندمدت طبقه‌بندی می‌شوند، تشریح خواهد شد.

ایجاد سرمایه‌گذاری سپرده‌های بانکی

مشابه خرید هر نوع دارایی یا سرمایه‌گذاری دیگر، سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی در زمان ایجاد به بهای تمام شده ثبت می‌شوند. ایجاد سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی معمولاً مستلزم هزینه‌های مستقیم و ضروری قابل توجهی نیست. علاوه بر آن، چون در سررسید این سپرده‌ها، تنها اصل مبلغ سپرده دریافت خواهد شد، بنابراین می‌توان هزینه‌های اندک مربوط به افتتاح این سپرده‌ها را در دوره ایجاد سپرده، در صورت سود و زیان به عنوان هزینه‌های مالی نشان داد. برای تشریح حسابداری سپرده‌های بانکی، فرض کنید، **شرکت ارغوان** در تاریخ ۱ مهر ۱۳۸۹، مبلغ ۱۰ میلیون ریال وجه نقد مازاد خود را در یک حساب سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت یک‌ساله با نرخ سود تضمین شده ۸ درصد، سرمایه‌گذاری کرد. سود این سپرده هر سه‌ماه یک‌بار در تاریخ‌های ۱ فروردین، ۱ تیر، ۱ مهر و ۱ دی پرداخت می‌شود. هم‌چنین، شرکت ارغوان ۱۰,۰۰۰ ریال بابت حق‌تمبر افتتاح سپرده پرداخت نمود. شرکت ارغوان از طریق آرتیکل زیر ایجاد این حساب سپرده سرمایه‌گذاری را ثبت می‌کند:

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه‌گذاری در سپرده‌های بانکی - کوتاه‌مدت	۱ مهر
۱۰,۰۰۰	هزینه‌های مالی	
۱۰,۰۱۰,۰۰۰	وجه نقد	
	(ثبت افتتاح سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت بانکی)	

در صورتی که سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت باشد، از سرفصل سپرده‌های بلندمدت بانکی استفاده می‌شود:

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	سرمايه گذاري در سپرده هاي بانكي - بلند مدت	۱ مهر
			هزينه هاي مالي	
			وجه نقد	
			(ثبت افتتاح سپرده سرمايه گذاري بلند مدت بانكي)	

درآمد سرمايه گذاري را به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ريال
 $(10,000,000 \times 8\% \times \frac{3}{12})$ به صورت زير شناسايي مي کند:

درآمد سود تضمين شده سپرده گذاري ها

شرکت ارغوان با دريافت نخستين بخش از سود
 تضمين شده سپرده سرمايه گذاري در تاريخ ۱ دي،

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	وجه نقد	۱ دي
			درآمد سود تضمين شده	
			(ثبت دريافت سود تضمين شده سپرده سرمايه گذاري)	

در تاريخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ۲۰۰,۰۰۰ ريال سود
 تضمين شده تحقق يافته اما دريافت نشده سه ماهه دوم
 سپرده گذاري را به صورت زير ثبت خواهد کرد:

درآمد سود تضمين شده سپرده گذاري ها، در بخش
 ساير درآمدها و سودهاي غير عملياتي صورت سود
 و زيان گزارش مي شود. هم چنين، شرکت ارغوان

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	سود تضمين شده دريافتي	۲۹ اسفند
			درآمد سود تضمين شده	
			(ثبت شناسايي سود تضمين شده سپرده سرمايه گذاري)	

۱۳۹۱، وجه مربوط به سود تضمين شده را دريافت
 خواهد کرد و آن را به صورت زير ثبت خواهد کرد:

سود تضمين شده دريافتي، در بخش دارايي هاي
 جاري ترازنامه، جزء ساير حساب ها و اسناد دريافتي
 گزارش خواهد شد. شرکت ارغوان در تاريخ ۱ فروردين

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	وجه نقد	۱ فروردين
			سود تضمين شده دريافتي	
			(ثبت دريافت سود تضمين شده سپرده سرمايه گذاري)	

درآمد سود تضمين شده سپرده گذاري ها، در بخش
 ساير درآمدها و سودهاي غير عملياتي صورت سود
 و زيان گزارش مي شود.

بستن سپرده گذاری ها

نرخ محاسبه سود تضمین شده سپرده، کاهش داده شود. با فرض این که شرکت ارغوان در تاریخ ۱ مهر ۱۳۹۱ با مراجعه به بانک، هم‌زمان با دریافت سود تضمین شده سه‌ماهه چهارم (آخر) خواستار بسته شدن حساب سپرده سرمایه گذاری شود، عملیات بستن سپرده سرمایه گذاری به صورت زیر در دفاتر شرکت ارغوان ثبت می‌شود:

در سررسید، سپرده بانکی بسته خواهد شد و دارنده حساب می‌تواند وجه آن را دریافت نماید. اغلب سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و بلندمدت این ویژگی را دارند که پیش از سررسید نیز به درخواست دارنده حساب، بسته شود. در این حالت ممکن است

۲۰۰,۰۰۰	وجه نقد	۱ مهر
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	درآمد سود تضمین شده	
	سرمایه‌گذاری در سپرده‌های بانکی - کوتاه‌مدت	
	(ثبت دریافت سود تضمین شده و بستن سپرده	
	سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت بانکی)	

حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی

آرتیکل‌هایی در دفاتر ثبت می‌کنند.

ثبت تحویل اوراق مشارکت

در تحویل (خرید) اوراق مشارکت از اصل بهای تمام‌شده استفاده می‌شود. بهای تمام‌شده اوراق مشارکت شامل تمامی مخارج ضروری برای تحویل این سرمایه‌گذاری‌ها است. بنابراین، بهای تمام‌شده اوراق مشارکت شامل قیمت اوراق به‌علاوه کارمزد و کمیسیون‌های مربوط به خرید این اوراق است. برای مثال، فرض کنید که، **شرکت کویر** در اول فروردین ۱۳۹۰، ۵۰ برگه اوراق مشارکت، ۱ میلیون ریالی شرکت دانایی را به مبلغ ۵۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال به علاوه ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال کارمزد خریداری کرده است. این اوراق ۱۰ ساله و نرخ سود تضمین شده آن ۸ درصد است. ثبت این سرمایه‌گذاری در دفتر شرکت

هدف مطالعه ۴

سرمایه‌گذاری در اوراق

حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی، سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت منتشر شده توسط شرکت‌های سهامی و دولتی است. سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی به معنای اعطای وام به منتشرکننده اوراق مشارکت است. بنابراین، می‌توان اعطای وام به سایر شرکت‌ها و اشخاص را نیز به عنوان نوعی سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی تلقی کرد و برای آن‌ها از رویه‌های حسابداری مشابه با روش‌های حسابداری اوراق مشارکت استفاده نمود. در این بخش به حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت می‌پردازیم. شرکت‌ها در حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی، بابت (۱) تحویل اوراق بدهی (۲) کسب درآمد سود تضمین شده، و (۳) فروش اوراق بدهی،

کویر به صورت زیر است:

۵۴,۰۰۰,۰۰۰	۵۴,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه گذاری در اوراق بدهی وجه نقد (ثبت خرید ۵۰ برگه اوراق مشارکت شرکت دانایی)	۱ فروردین
------------	------------	--	-----------

$(\frac{6}{12} \times 1\% \times 50,000,000)$ بابت سود تضمین شده

اوراق مشارکت پرداخت می کند. ثبت دریافت سود تضمین شده در ۱ مهر به صورت زیر است:

ثبت سود تضمین شده اوراق مشارکت

شرکت دانایی، هر شش ماه یک بار در تاریخ های ۱ مهر و ۱ فروردین، مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد درآمد سود تضمین شده (ثبت دریافت سود تضمین شده اوراق مشارکت در شش ماهه نخست سال)	۱ مهر
-----------	-----------	---	-------

۱ فروردین سال بعد، در تاریخ ۲۹ اسفند سال جاری تحقق یافته است:

اگر پایان سال مالی شرکت کویر ۲۹ اسفند باشد، ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال درآمد سود تضمین شده در تاریخ

۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	سود تضمین شده دریافتی درآمد سود تضمین شده (ثبت سود تضمین شده تحقق یافته اوراق مشارکت در شش ماهه دوم سال)	۲۹ اسفند
-----------	-----------	--	----------

عملیاتی در صورت سود و زیان گزارش می شود. شرکت کویر دریافت سود تضمین شده در ۱ فروردین را به صورت زیر گزارش می کند:

شرکت کویر، سود تضمین شده دریافتی را به عنوان یک دارایی جاری در ترازنامه گزارش می کند. درآمد سود تضمین شده تحت سایر درآمدها و سودها غیر

۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد سود تضمین شده دریافتی (ثبت دریافت سود تضمین شده اوراق مشارکت بابت شش ماهه دوم سال گذشته)	۱ فروردین
-----------	-----------	--	-----------

در دوره حسابداری قبلی کسب کرده است.

بستانکار کردن درآمد سود تضمین شده در این تاریخ، صحیح نیست، زیرا شرکت درآمد سود تضمین شده را

ثبت فروش اوراق مشارکت

برای مثال فرض کنید، که خالص عواید دریافتی شرکت کویر از فروش اوراق مشارکت شرکت دانایی در ۱ فروردین ۱۳۹۱، بعد از دریافت سود تضمین شده، ۵۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. پس از کسر ۵۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال بهای تمام شده اوراق بهادار، ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال سود بابت فروش اوراق مشارکت تحقق پیدا می کند. ثبت فروش اوراق به صورت زیر است:

وقتی که شرکت کویر اوراق مشارکت را می فروشد، حساب سرمایه گذاری به بهای تمام شده اوراق مشارکت بستانکار می شود. شرکت کویر، هرگونه تفاوت در خالص عواید حاصل از فروش (قیمت فروش منهای حق الزحمه کارگزار) و بهای تمام شده اوراق مشارکت را به عنوان سود یا زیان حاصل از فروش اوراق ثبت می کند.

۵۴,۰۰۰,۰۰۰	۵۸,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد	۱ فروردین
۴,۰۰۰,۰۰۰		سرمایه گذاری در اوراق بدهی	
		سود فروش اوراق مشارکت	
		(ثبت فروش سرمایه گذاری در اوراق مشارکت شرکت دانایی همراه با سود)	

اوراق مشارکت را تحت سایر هزینه ها و زیان های غیر عملیاتی در صورت سود و زیان گزارش می کند.

شرکت کویر سود حاصل از فروش سرمایه گذاری اوراق مشارکت را تحت سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی، و زیان حاصل از فروش سرمایه گذاری

مثال!

معاملات مرتبط با سرمایه گذاری اوراق مشارکت شرکت سهامی والایی به صورت زیر بوده است:

۱ فروردین، خریداری ۳۰ برگ اوراق مشارکت، ۱۰۰۰ ریالی، ۱۰٪ به مبلغ ۳۰,۰۰۰ ریال، بعلاوه ۹۰۰ ریال هزینه کارمزد، سود تضمین شده هر شش ماه یک بار در ۱ مهر و ۱ فروردین قابل پرداخت است.

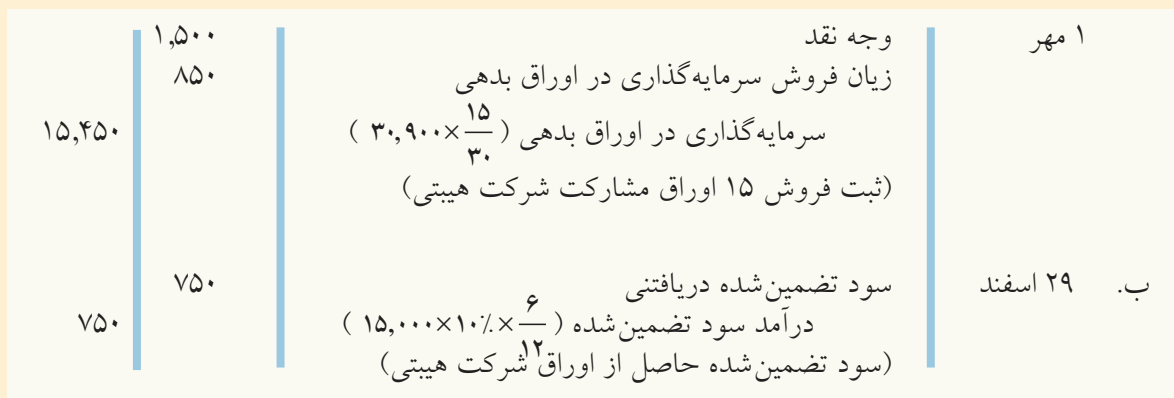
۱ مهر، دریافت سود تضمین شده شش ماهه اوراق مشارکت از شرکت هیبتی.

۱ مهر، فروش ۱۵ اوراق مشارکت شرکت هیبتی به ۱۵,۰۰۰ ریال منهای ۴۰۰ ریال هزینه کارمزد.

الف) ثبت مبادلات در دفتر روزنامه، ب) تهیه ثبت های اصلاحی برای سود تضمین شده تعهدی در ۲۹ اسفند.

پاسخ:

۳۰,۹۰۰	۳۰,۹۰۰	سرمایه گذاری در اوراق بدهی	الف. ۱ فروردین
		وجه نقد	
		(ثبت خرید ۳۰ اوراق مشارکت از شرکت هیبتی)	
۱,۵۰۰	۱,۵۰۰	وجه نقد	۱ مهر
		درآمد سود تضمین شده $(30,000 \times 10\% \times \frac{6}{12})$	
		(ثبت دریافت سود تضمین شده اوراق مشارکت از شرکت هیبتی)	

حسابداری سرمایه‌گذاری در سهام

هدف مطالعه ۵

حسابداری سرمایه‌گذاری در سهام را توضیح دهید.

سرمایه‌گذاری در سهام،

به معنای سرمایه‌گذاری در سهام سرمایه‌های سهامی است. وقتی که یک شرکت، سهام (و یا اوراق مشارکت) چندین شرکت مختلف را نگهداری می‌کند، این گروه اوراق بهادار به عنوان **پورتفوی**

سرمایه‌گذاری (سبد سرمایه‌گذاری) شناخته می‌شود. حسابداری سرمایه‌گذاری در سهام عادی سایر شرکت‌ها، به میزان نفوذ سرمایه‌گذار بر امور مالی و عملیاتی شرکت متشرکننده سهام (سرمایه‌پذیر) بستگی دارد. شکل ۳-۷، راهنمایی‌های کلی را نشان می‌دهد.

رهنمودهای حسابداری	نفوذ مورد انتظار بر سرمایه‌پذیر	منافع مالکیت سرمایه‌گذار در سهام عادی سرمایه‌پذیر
روش بهای تمام شده	بی‌اهمیت	کمتر از ۲۰٪
روش ارزش ویژه	با اهمیت	بین ۲۰٪ و ۵۰٪
صورت‌های مالی تلفیقی	کنترل	بیش از ۵۰٪

تصویر ۳-۷ رهنمودهای حسابداری سرمایه‌گذاری در سهام

درآمد تنها هنگامی شناسایی می‌شود که سود نقدی سرمایه‌گذاری دریافت می‌شود.

ثبت تحصیل سرمایه‌گذاری در سهام

در زمان تحصیل سرمایه‌گذاری، از اصل به بهای تمام شده استفاده می‌شود. بهای تمام شده سرمایه‌گذاری شامل تمامی مخارج ضروری برای تحصیل این سرمایه‌گذاری، نظیر قیمت پرداختی به علاوه هرگونه حق‌الزحمه (کمسیون) کارگزار است.

شرکت‌ها باید به جای پیروی کورکورانه از رهنمودها، از قضاوت خود استفاده کنند. در ادامه نحوه حسابداری هر یک از گروه‌های بالا تشریح خواهد شد.

نگهداری کمتر از ۲۰ درصد

در حسابداری سرمایه‌گذاری در کمتر از ۲۰٪ سهام سایر شرکت‌ها، از **روش بهای تمام شده** استفاده می‌شود. بر اساس روش بهای تمام شده، شرکت‌ها سرمایه‌گذاری را به بهای تمام شده ثبت می‌کنند و

ریال برای هر سهم و ۵۰۰ ریال هزینه کارمزد پرداخت می‌کند. ثبت خرید به صورت زیر است:

برای مثال فرض کنید، در ۱ مهر ۱۳۹۰، شرکت **سهامی ساعدی**، ۱۰۰۰ سهم (۱۰٪ مالکیت) از سهام عادی **شرکت میلانی** را تحصیل می‌کند. ساعدی ۴۰

۴۰,۵۰۰	۴۰,۵۰۰	سرمایه گذاری در سهام	۱ مهر
		وجه نقد	
		(ثبت خرید ۱۰۰۰ سهم از سهام عادی شرکت میلانی)	

دریافت شده، آرتیکل‌هایی در دفتر روزنامه ثبت می‌شود. اگر شرکت ساعدی در ۲۹ اسفند، ۲ ریال سود سهام برای هر سهم دریافت کند، ثبت آن به صورت زیر است:

ثبت سود سهام
در طول زمانی که شرکت ساعدی مالک سهام است، این مالکیت باعث می‌شود برای هرگونه سود سهام

۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	وجه نقد (۲ ریال × ۱۰۰۰)	۲۹ اسفند
		درآمد سود سهام	
		(ثبت دریافت سود سهام)	

و به خاطر آن نماینده، ممکن است بر سرمایه‌پذیر نفوذ داشته باشد. شرکت سرمایه‌پذیر در برخی موارد به بخشی از شرکت سرمایه‌گذار تبدیل می‌شود.

شرکت ساعدی درآمد سود سهام را تحت سایر درآمدها و سودهای غیرعملیاتی در صورت سود و زیان، گزارش می‌کند. مشابه تضمین شده سفته دریافتی و اوراق مشارکت، سود نقدی سهام انباشته نمی‌شود. بنابراین، شرکت‌ها ثبت‌های اصلاحی برای انباشت سود سهام انجام نمی‌دهند.

هنگامی که سرمایه‌گذار مالک ۲۰ تا ۵۰ درصد سهام سرمایه‌پذیر است در حسابداری این سرمایه‌گذاری از روش ارزش ویژه استفاده می‌کند. بر اساس **روش ارزش ویژه**، سرمایه‌گذار سهم خود را از سود خالص سرمایه‌گذار، هنگامی ثبت می‌کند که سود شرکت سرمایه‌پذیر تحقق پیدا کرده باشد.

نگهداری بین ۲۰ درصد و ۵۰ درصد
وقتی که یک شرکت سرمایه‌گذار مالک تنها بخش کمی از سهام سایر شرکت‌ها است، سرمایه‌گذار نمی‌تواند بر سرمایه‌پذیر نفوذ یا کنترل داشته باشد. اما وقتی که یک سرمایه‌گذار، مالک بین ۲۰٪ و ۵۰٪ از سهام عادی یک شرکت سهامی است، فرض می‌شود که سرمایه‌گذار **نفوذ با اهمیتی** بر فعالیت‌های مالی و عملیاتی سرمایه‌پذیر دارد. در این هنگام سرمایه‌پذیر را **واحد تجاری (شرکت) وابسته** می‌نامند. سرمایه‌گذار احتمالاً یک نماینده در هیئت مدیره سرمایه‌پذیر دارد،

بر اساس روش ارزش ویژه، شرکت سرمایه‌گذار ثبت اولیه سرمایه‌گذاری در سهام عادی را به بهای تمام شده ثبت می‌کند. بعد از آن، تعدیلات سالانه حساب سرمایه‌گذاری به نحوی صورت می‌گیرد که حساب این حساب، تغییرات ارزش ویژه سرمایه‌پذیر را نشان دهد. هر سال، سرمایه‌گذار: (الف) بابت سهم خود از سود خالص سرمایه‌پذیر حساب سرمایه‌گذاری را با

بدهکار کردن آن و حساب درآمد را با بستنکار کردن آن افزایش می دهد، (ب) هم چنین، بابت مبالغ سود سهام دریافتی حساب سرمایه گذاری را کاهش می دهد (بستنکار می کند). حساب سرمایه گذاری با دریافت سود نقدی کاهش پیدا می کند، زیرا پرداخت سود

نقدی، خالص دارایی های سرمایه پذیر را کاهش می دهد.
ثبت تحصیل سرمایه گذاری های سهام
 فرض کنید، شرکت میلاد در ۱ فروردین ۱۳۹۰، ۳۰ درصد سهام کواکبی را به مبلغ ۱۲۰,۰۰۰ ریال تحصیل می کند. این مبادله را بصورت زیر ثبت می شود:

۱۲۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	سرمایه گذاری در سهام	۱ فروردین
		وجه نقد	
		(ثبت خرید سهام عادی شرکت کواکبی)	

ثبت درآمد و سود سهام
 برای ۱۳۹۰، شرکت کواکبی ۱۰۰,۰۰۰ ریال سود خالص گزارش می کند. ۴۰,۰۰۰ ریال سود سهام نقدی اعلام و پرداخت می شود. شرکت میلاد، (۱)

۳۰,۰۰۰ ریال (۳۰٪ × ۱۰۰,۰۰۰) سهم از سود شرکت کواکبی، و (۲) ۱۲,۰۰۰ ریال (۳۰٪ × ۴۰,۰۰۰) کاهش در حساب سرمایه گذاری برای سود نقدی دریافتی را ثبت می کند. آرتیکل ها به صورت زیر است:

۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	سرمایه گذاری در سهام	۲۹ اسفند
		درآمد حاصل از سرمایه گذاری در شرکت کواکبی	
		(ثبت ۳۰٪ از سود خالص ۱۳۹۰ در شرکت کواکبی)	

۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	وجه نقد	۲۹ اسفند
		سرمایه گذاری در سهام	
		(ثبت دریافت سود سهام)	

پس از انتقال آرتیکل های فوق، حساب سرمایه گذاری و درآمد آن به صورت زیر خواهد بود:

سرمایه گذاری در سهام		درآمد حاصل از سرمایه گذاری در شرکت کواکبی	
۱۲۰,۰۰۰	۱ فروردین ۱۳۹۰	۳۰,۰۰۰	۲۹ اسفند ۱۳۹۰
			۲۹ اسفند ۳۰,۰۰۰
			مانده در ۲۹ اسفند ۱۳۸,۰۰۰

سود شرکت کواکبی، ۳۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته است، و به دلیل سود سهام دریافت شده، ۱۲,۰۰۰ کاهش یافته است. علاوه بر این، شرکت میلاد ۳۰,۰۰۰ ریال

در طول سال خالص افزایش در حساب سرمایه گذاری ۱۸,۰۰۰ ریال بوده است. همانطور که در بالا نشان داده شد، حساب سرمایه گذاری به دلیل سهم شرکت میلاد از

درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری گزارش کرد که ۳۰٪ از ۱۰۰,۰۰۰ ریال سود خالص شرکت کواکبی می‌باشد. توجه داشته باشید که تفاوت بین درآمد گزارش شده بر اساس روش بهای تمام شده و درآمد گزارش شده بر اساس روش ارزش ویژه، می‌تواند با اهمیت باشد. برای مثال، اگر شرکت میلاد از روش بهای تمام شده استفاده می‌کرد، تنها ۱۲,۰۰۰ ریال درآمد سود سهام گزارش می‌کرد.

مالکیت بیش از ۵۰ درصد

هدف مطالعه ۶

کاربرد صورت‌های مالی تلفیقی را توضیح دهید.

شرکتی که مالک بیش از ۵۰٪ سهام عادی شرکت دیگر است، به عنوان **واحد**

تجاری (شرکت) اصلی شناخته می‌شود. شرکتی که بیش از ۵۰٪ سهام عادی آن به شرکت دیگر (شرکت اصلی) تعلق دارد، **واحد تجاری (شرکت) فرعی** نامیده می‌شود. به دلیل درصد مالکیت سهام آن، شرکت اصلی بر شرکت فرعی کنترل دارد. وقتی که یک شرکت مالک بیش از ۵۰٪ سهام عادی شرکتی دیگر است، معمولاً **صورت‌های مالی**

تلفیقی را تهیه می‌کند. ترازنامه تلفیقی، کل دارایی‌ها و بدهی‌های کنترل شده به وسیله‌ی شرکت اصلی و فرعی را نشان می‌دهد. صورت سود و زیان تلفیقی نیز، کل درآمدها و هزینه‌های شرکت اصلی و فرعی را ارائه می‌کند. توجه کنید که شرکت‌ها علاوه بر صورت‌های مالی شرکت اصلی، صورت‌های مالی تلفیقی را برای شرکت‌های اصلی و فرعی خاص، تهیه می‌کنند.

برای مثال، هنگامی که تهامی، مالک ۱۰۰ درصد سهام شرکت پرستویی است باید صورت‌های مالی تلفیقی را تهیه کند. بر این اساس شرکت تهامی، تک‌تک دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت پرستویی را با تک‌تک دارایی‌ها و بدهی‌های خود تلفیق می‌کند برای مثال دارایی‌های ثابت مشهود و حسابهای دریافتی تهامی، به داراییهای ثابت مشهود و حسابهای دریافتی پرستویی اضافه شود و الی آخر.

صورت‌های مالی تلفیقی برای سهامداران، اعضای هیئت مدیره و مدیران شرکت اصلی سودمند است. این صورت‌های مالی اندازه و حوزه عملیات شرکت‌های تحت کنترل مشترک را نشان می‌دهد.

مثال!

حالت‌های زیر، دو وضعیت مستقل از هم می‌باشند.

۱ شرکت رامبدی ۵٪ از ۴۰۰,۰۰۰ سهم عادی شرکت البرز را با بهای تمام شده ۶ ریال برای هر سهم در ۱۸ مرداد، ۱۳۹۰، تحصیل کرد. در ۳۰ آبان، شرکت البرز ۷۵,۰۰۰ ریال سود سهام اعلام و پرداخت کرد. در ۲۹ اسفند، شرکت البرز ۲۴۴,۰۰۰ ریال سود خالص سال گزارش کرد.

۲ شرکت دایی با خرید ۴۰٪ از ۶۰,۰۰۰ سهم عادی منتشر شده شرکت مهدوی به بهای تمام شده ۱۲ ریال برای هر سهم در ۱ فروردین ۱۳۹۰، نفوذ بااهمیتی بر آن شرکت به دست آورد. در ۱۵ تیر، شرکت مهدوی ۴۵,۰۰۰ ریال سود سهام اعلام و پرداخت کرد. در ۲۹ اسفند، شرکت مهدوی ۱۲۰,۰۰۰ ریال سود خالص سال گزارش کرد. همه‌ی آرتیکل‌های دفتر روزنامه را برای (۱) شرکت رامبدی و (۲) شرکت دایی، تهیه کنید.

۱۲۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	سرمایه‌گذاری در سهام (۶ریال × ۲۰,۰۰۰)	(۱) ۱۸ مرداد
۱۲۰,۰۰۰		وجه نقد (ثبت خرید ۲۰,۰۰۰ سهم از سهام شرکت البرز)	
۳,۷۵۰	۳,۷۵۰	درآمد سود سهام (۵٪ × ۷۵,۰۰۰ریال)	۳۰ آبان
۳,۷۵۰		وجه نقد (ثبت دریافت سود نقدی سهام)	
۲۸۸,۰۰۰	۲۸۸,۰۰۰	سرمایه‌گذاری در سهام (۱۲ریال × ۴۰٪ × ۶۰,۰۰۰)	(۲) ۱ فروردین
۲۸۸,۰۰۰		وجه نقد (ثبت خرید ۲۴,۰۰۰ سهم از سهام شرکت مهدوی)	
۱۸,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	سرمایه‌گذاری در سهام (ثبت دریافت سود سهام)	۱۵ تیر
۱۸,۰۰۰		وجه نقد	
۴۸,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	سرمایه‌گذاری در سهام (۴۰٪ × ۱۲۰,۰۰۰ریال)	۲۹ اسفند
۴۸,۰۰۰		درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری در شرکت مهدوی (ثبت ۴۰٪ از سرمایه در سود خالص شرکت مهدوی)	

مطالعه آزاد

ارزش‌گذاری و گزارشگری سرمایه‌گذاری‌ها

ارزش اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاری در سهام ممکن است در طول زمانی که آنها نگهداری شده‌اند، نوسان زیادی داشته باشد. برای مثال، در یک دوره ۱۲ ماهه، نوسان قیمت سهام شرکتی از ۳۰۷۷ ریال تا ۱۸۸۷ ریال بوده است. در چنین نوسان قیمت بالایی، شرکت‌ها چگونه سرمایه‌گذاری‌ها را در تاریخ ترازنامه ارزش‌گذاری کنند؟ ارزش‌گذاری می‌تواند به بهای تمام‌شده، ارزش بازار یا اقل بهای تمام‌شده یا خالص ارزش فروش باشد.

بسیاری از مردم معتقدند که ارزش بازار (منصفانه) بهترین روش را ارائه می‌دهد، زیرا آن ارزش تحقق‌پذیر نقد مورد انتظار اوراق بهادار را مجدداً ارائه می‌کند. **ارزش منصفانه**، مبلغی است که یک اوراق بهادار می‌تواند در یک بازار عادی فروخته شود. سایرین معتقدند که اگر قصد فروش زود هنگام اوراق بهادار وجود داشته باشد، ارزش منصفانه مربوط نیست، زیرا قیمت اوراق بهادار احتمالاً مجدداً تغییر خواهد کرد.

طبقه‌بندی اوراق بهادار

برای اهداف ارزش‌گذاری و گزارشگری در تاریخ صورت‌های مالی، شرکت‌ها سرمایه‌گذاری‌های خود را به صورت

زیر طبقه بندی و گزارش می کنند.

الف) سرمایه گذاری در سپرده های بانکی به ارزش اسمی گزارش می شود زیرا نوسانات قیمت در مورد این گونه از سرمایه گذاری ها معنا ندارد. شرکت در هر زمان، مبلغی معادل ارزش اسمی سپرده های بانکی خود را دریافت خواهد نمود.

ب) سرمایه گذاری اوراق بدهی و سرمایه گذاری سهام، به دو گروه زیر طبقه بندی می شوند: ۱) سرمایه گذاری های جاری، که اصولاً برای فروش در آینده نزدیک و به منظور کسب سود ناشی از تفاوت قیمت خرید و فروش، نگهداری می شوند. ۲) سرمایه گذاری های غیر جاری، که قصد نگهداری آن برای مدت طولانی به وضوح قابل اثبات باشد یا این که در توانایی واگذاری آن توسط شرکت محدودیت هایی وجود داشته باشد.

سرمایه گذاری های جاری

گروه سرمایه گذاری های جاری به دو گروه فرعی، طبقه بندی می شوند: ۱) سرمایه گذاری های سریع المعامله و ۲) سایر سرمایه گذاری های جاری. **سرمایه گذاری سریع المعامله**، نوعی سرمایه گذاری است که برای آن بازار فعالی که آزاد و در دسترس است وجود دارد، به طوری که از طریق آن بتوان به ارزش بازار یا شاخصی قابل اتکا که محاسبه ارزش بازار را امکان پذیر سازد، دست یافت. تعریف سرمایه گذاری سریع المعامله در بازار، دربرگیرنده دو شرط اصلی است. اول وجود بازاری فعال که آزاد و قابل دسترس باشد و دوم اینکه قیمت های معاملاتی درچنین بازاری مشخص باشد. سرمایه گذاری سریع المعامله جاری باید در ترازنامه به یکی از دو روش زیر منعکس شود:

الف. ارزش بازار، یا

ب. اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش.

خالص ارزش فروش، عبارت است از بهای فروش پس از کسر مخارج برآوردی بازاریابی، فروش و توزیع سرمایه گذاری. بنابراین، مدیریت در گزارش یک سرمایه گذاری سریع المعامله یا باید آن را به ارزش بازار ارزش گذاری کند و یا **قاعده اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش** را به کار گیرد. هرگونه افزایش و کاهش ارزش سرمایه گذاری به عنوان درآمد یا هزینه سرمایه گذاری ها در زمره فعالیت های عادی در بخش سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی در صورت سود و زیان شناسایی می شود. برای تشریح ارزش گذاری سرمایه گذاری های سریع المعامله فرض کنید، اطلاعات زیر در رابطه با سرمایه گذاری شرکت پاس در سهام **شرکت کوکبی** در دسترس است.

سرمایه گذاری جاری در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰

سرمایه گذاری ها	بهای تمام شده - ریال	ارزش بازار - ریال	خالص ارزش فروش - ریال
سهام شرکت کوکبی	۹۰,۰۰۰	۹۹,۰۰۰	۹۵,۰۰۰

با فرض این که سرمایه گذاری در سهام شرکت کوکبی، سریع المعامله است، شرکت پاس باید سرمایه گذاری فوق را یا به ارزش بازار و یا اقل بهای تمام یا خالص ارزش فروش گزارش کند. در صورت انتخاب ارزش بازار، سرمایه گذاری در سهام شرکت کوکبی به مبلغ ۹۹,۰۰۰ ریال گزارش خواهد شد و ۹,۰۰۰ ریال بابت سود تحقق نیافته سرمایه گذاری ها در بخش سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش خواهد کرد. چنانچه قاعده اقل بهای تمام شده یا خالص ارزش فروش به کار گرفته شود، سرمایه گذاری فوق به ارزش ۹۰,۰۰۰ ریال گزارش می شود زیرا بهای تمام شده (۹۰,۰۰۰ ریال) کمتر از خالص ارزش فروش (۹۵,۰۰۰ ریال) است. در این صورت سود یا زیان تحقق

نیافته‌ای ایجاد نشده است.

باید به این نکته توجه داشت که بر اساس اصل ثبات رویه، شرکت‌ها پس از انتخاب یکی از روش‌های ارزش‌گذاری در دوره جاری، باید در دوره‌های دیگر نیز از همان روش برای ارزش‌گذاری سرمایه‌گذاری‌های خود استفاده کنند. بنابراین، اگر شرکت پاس در دوره جاری از قاعده اقل بهای تمام‌شده یا خالص ارزش‌روش استفاده کند، در دوره‌های بعدی نیز باید همین قاعده را بکار گیرد.

هرگاه یک سرمایه‌گذاری جاری فاقد یک یا هر دوی شرط سرمایه‌گذاری‌های سریع‌المعامله باشد، **سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری** نامیده می‌شود. سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری در ترازنامه به **اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش‌فروش یا خالص ارزش‌فروش منعکس** می‌شود. این سرمایه‌گذاری‌ها، معمولاً به بهای تمام‌شده انعکاس می‌یابند مگر در مواردی که کاهش در ارزش سرمایه‌گذاری قابل تشخیص باشد. رویه مجاز دیگر، استفاده از خالص ارزش‌فروش است، هنگامی که مبلغ آن به گونه‌ای اتکاپذیر قابل اندازه‌گیری باشد. اگر رویه خالص ارزش‌فروش انتخاب شود، هرگونه افزایش و کاهش ارزش سرمایه‌گذاری به عنوان درآمد یا هزینه سرمایه‌گذاری‌ها در زمره فعالیت‌های عادی در بخش سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی در صورت سود و زیان شناسایی می‌شود. برای تشریح نحوه ارزش‌گذاری سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری، فرض کنید، اطلاعات زیر در رابطه با سرمایه‌گذاری شرکت اندیشه در سهام **شرکت قدس** در دست‌رس است:

سرمایه‌گذاری جاری در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰			
سرمایه‌گذاری‌ها	بهای تمام‌شده-ریال	ارزش‌بازار-ریال	خالص ارزش‌فروش-ریال
سهام شرکت قدس	۹۰,۰۰۰	۹۸,۰۰۰	۹۵,۰۰۰

اگر شرکت پاس، سرمایه‌گذاری فوق را به عنوان سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری طبقه‌بندی کند، باید از میان روش‌های اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش‌فروش و خالص ارزش‌بازار یکی را برای ارزش‌گذاری این سرمایه‌گذاری انتخاب کند. در صورت انتخاب روش نخست، سرمایه‌گذاری به بهای تمام‌شده یعنی ۹۰,۰۰۰ ریال گزارش می‌شود و سود یا زیان تحقق‌نیافته‌ای شناسایی نمی‌شود. زیرا بهای تمام‌شده کمتر از خالص ارزش‌فروش است. در صورت انتخاب روش خالص ارزش‌فروش، سرمایه‌گذاری فوق به مبلغ ۹۵,۰۰۰ ریال گزارش می‌شود و ۵,۰۰۰ ریال (۹۵,۰۰۰-۹۰,۰۰۰) سود تحقق‌نیافته در بخش سایر درآمدها و سودهای غیرعملیاتی صورت سود و زیان گزارش خواهد کرد. **توجه کنید که ارزش‌بازار (۹۸,۰۰۰ ریال) برای سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری کاربرد ندارد.**

سرمایه‌گذاری‌های غیر جاری

سرمایه‌گذاری‌های غیر جاری به یکی از دو روش بهای تمام‌شده پس از کسر ذخیره کاهش ارزش یا مبلغ تجدید ارزیابی، ارزش‌گذاری می‌شوند. از آنجا که سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت برای مدت طولانی نگهداری می‌شوند، ارزش‌بازار آن‌ها از نظر مربوط بودن به اندازه‌گیری سود و زیان دوره، اهمیت چندانی ندارد. زیرا که مدیریت واحد تجاری قصد و یا توان آن را ندارد که این ارزش را از طریق فروش آن‌ها متبلور سازد. به این دلیل، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به بهای تمام‌شده، پس از کسر ذخیره کاهش دائمی در ارزش آن، انعکاس می‌یابند. زیان کاهش ارزش دائمی این سرمایه‌گذاری‌ها در بخش سایر هزینه‌ها و زیان‌های غیرعملیاتی صورت سود و زیان گزارش می‌شود.

در نحوه عمل مجاز جای‌گزین، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت را می‌توان براساس مبلغ **تجدید ارزیابی** آن‌ها منعکس

نمود. اگر این رویه انتخاب شود، کاهش ارزش سرمایه‌گذاری به عنوان یک زیان در بخش سایر هزینه‌ها و زیان‌های غیرعملیاتی صورت سود و زیان گزارش می‌شود. اما هرگونه افزایش در ارزش سرمایه‌گذاری به عنوان مازاد تجدید ارزیابی تلقی می‌شود و در سرفصل حقوق صاحبان سهام انعکاس می‌یابد. تصویر ۴-۷ رهنمودهای ارزش‌یابی را برای این اوراق بهادار نشان می‌دهد. این رهنمودها برای همه اوراق بدهی و سرمایه‌گذاری در سهام کاربرد دارد.

تغییرات ارزش سرمایه‌گذاری	انعکاس در ترازنامه	نوع سرمایه‌گذاری
سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی صورت سود و زیان	الف. ارزش بازار، یا ب. حداقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش.	سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله جاری
سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی صورت سود و زیان	الف. حداقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش، یا ب. خالص ارزش فروش.	سایر سرمایه‌گذاری‌های جاری
الف. سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی صورت سود و زیان ب. صورت سود و زیان جامع	الف. بهای تمام‌شده پس از کسر هرگونه ذخیره کاهش دائمی ارزش. ب. مبلغ تجدید ارزیابی.	سرمایه‌گذاری‌های غیر جاری

تصویر ۴-۷ رهنمودهای ارزش‌گذاری

مثال!

برخی از سرمایه‌گذاری‌های شرکت هومن به عنوان سریع‌المعامله جاری و برخی دیگر به عنوان سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت طبقه‌بندی شده است. بهای تمام‌شده و ارزش بازار هر طبقه در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ در زیر نشان داده شده است:

سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله جاری	ارزش منصفانه-ریال	سود(زیان) تحقق‌نیافته-ریال
۹۳,۶۰۰	۹۴,۹۰۰	۱,۳۰۰
۵۱,۴۰۰	۴۸,۸۰۰	(۲,۶۰۰)

آرتیکل‌های روزنامه مورد نیاز برای هر گروه از سرمایه‌گذاری‌ها را در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ تهیه کنید. (سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله به ارزش بازار و سرمایه‌گذاری بلندمدت به بهای تمام‌شده پس از کسر ذخیره کاهش ارزش گزارش می‌شوند).

پاسخ:

سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله جاری:

۱۳۰۰	سرمایه‌گذاری در سهام-جاری
۱۳۰۰	سود تحقق‌نیافته سرمایه‌گذاری جاری
	(ثبت سود تحقق‌نیافته سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله جاری)
	سرمایه‌گذاری بلندمدت:
۲۶۰۰	سود تحقق‌نیافته سرمایه‌گذاری جاری
۲۶۰۰	ذخیره کاهش ارزش سرمایه‌گذاری
	(ثبت زیان تحقق‌نیافته سرمایه‌گذاری بلندمدت)

هدف مطالعه ۲

تفاوت بین سرمایه گذاری

کوتاه مدت و بلندمدت را بیان کنید. یا بلندمدت طبقه بندی می کنند. در ترازنامه، به عنوان کوتاه مدت شرکت ها سرمایه گذاری ها را

ارائه در ترازنامه

سرمایه گذاری کوتاه مدت

سرمایه گذاری های کوتاه مدت، اوراق بهاداری هستند که از دو ویژگی برخوردارند: (۱) سهولت قابلیت فروش و (۲) قصد تبدیل آن به وجه نقد در سال بعدی یا چرخه عملیاتی بعدی، هر کدام طولانی تر است، وجود دارد. سرمایه گذاری هایی که این دو شرط را ندارند، به عنوان **سرمایه گذاری های بلندمدت** طبقه بندی می شوند.

سهولت فروش. یک سرمایه گذاری وقتی به سادگی قابل فروش است که هر زمان به وجه نقد نیاز شد بتوان به آسانی این سرمایه گذاری را به فروش رساند. سپرده های کوتاه مدت بانکی این معیار را دارند. می توان به آسانی با مراجعه به بانک این سپرده های کوتاه مدت بانکی را به وجه نقد تبدیل کرد. سهام و اوراق مشارکت برخی شرکت ها در سازمان بورس و اوراق بهادار، مبادله می شود. این اوراق بهادار روزانه خرید و فروش شوند. در مقابل، ممکن است

تنها بازار محدودی برای اوراق بهادار منتشر شده توسط شرکت های کوچک وجود داشته باشد و برای اوراق بهادار یک شرکت خصوصی بازاری وجود نداشته باشد.

قصد تبدیل به وجه نقد. قصد تبدیل به این معنی است که مدیریت قصد دارد ظرف سال بعد یا چرخه عملیاتی بعدی، هر کدام طولانی تر است، سرمایه گذاری را به فروش برساند. به طور کلی، این معیار وقتی تحقق می یابد که از نظر شرکت، سرمایه گذاری در زمان نیاز به عنوان یک منبع به وجه نقد تلقی می شود. برای مثال، یک پناهگاه اسکی ممکن است وجه نقد بلا استفاده خود را در طول ماه های تابستان با این هدف سرمایه گذاری کند که کمی قبل از فصل زمستان با فروش سرمایه گذاری، لوازم و تجهیزات زمستانی مورد نیاز خود را خریداری کند. به دلیل نقدینگی بالا، سرمایه گذاری های کوتاه مدت، بلافاصله پس از وجه نقد، در بخش دارایی های جاری گزارش می شوند. برای مثال، شرکت پاس سرمایه گذاری سریع معامله جاری خود را همان طور که در تصویر ۵-۷ نشان داده شده است، گزارش خواهد کرد.

شرکت پاس

بخشی از ترازنامه

دارایی های جاری

نقد و بانک

۲۱,۰۰۰

سرمایه گذاری سریع معامله جاری

۹۰,۰۰۰

سرمایه گذاری های بلندمدت

از آنجا که معمولاً شرکت ها قصد واگذاری

سرمایه گذاری های بلندمدت خود را ندارند، بنابراین، این گونه سرمایه گذاری ها به بهای تمام شده گزارش

می شوند. عموماً شرکت‌ها سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت را در یک بخش جداگانه در بخش دارایی‌های غیر جاری ترازنامه، بلافاصله پس از دارایی‌های ثابت نامشهود، گزارش می‌کنند. تصویر ۶-۷، نحوه ارائه سرمایه‌گذاری بلندمدت شرکت هومن را به بهای تمام‌شده پس از کسر ذخیره کاهش ارزش دائمی نشان می‌دهد.

شرکت هومن	
بخشی از ترازنامه	
میلیون ریال	دارایی‌های غیر جاری
۲۱,۰۰۰	دارایی‌های ثابت مشهود
۹۰,۰۰۰	دارایی‌های ثابت نامشهود
۵۱۴۰۰	سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت
۴۸,۸۰۰	کسر می‌شود: ذخیره کاهش ارزش (۲۶۰۰)

تصویر ۶-۷ ارائه سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت در ترازنامه

بخش فعالیت‌های غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش می‌کنند. در تصویر ۷-۷، در هم چنین سود تضمین شده و سود نقدی سهام نیز در این بخش گزارش می‌شود.

ارائه در صورت سود و زیان

شرکت‌ها باید سود یا زیان ناشی از سرمایه‌گذاری‌های خود را در صورت‌های مالی ارائه کنند، خواه تحقق پیدا کرده باشد یا نباشد. شرکت‌ها سود و زیان را در

سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی	سایر هزینه‌ها و زیان‌های غیر عملیاتی
درآمد سود تضمین شده	زیان فروش سرمایه‌گذاری‌ها
درآمد سود سهام	زیان تحقق نیافته
سود فروش سرمایه‌گذاری‌ها	
سود تحقق نیافته	

تصویر ۷-۷ ارائه درآمد سرمایه‌گذاری‌ها در صورت سود و زیان

این سرمایه‌گذاری در بخش حقوق صاحبان سهام ترازنامه ارائه می‌شود. برای نشان دادن این موضوع، فرض کنید که **شرکت داوری** ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال سهام عادی، ۱,۵۰۰,۰۰۰ سود انباشته، و ۱۰۰,۰۰۰ ریال سود تحقق نیافته ناشی از تجدید ارزیابی سرمایه‌گذاری بلندمدت دارد. تصویر ۸-۷، نحوه ارائه سود تحقق نیافته در ترازنامه را نشان می‌دهد.

همان‌طور که پیش از این نشان داده شد، شرکت‌ها سود یا زیان تحقق نیافته حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها (به استثنای سرمایه‌گذاری‌های بلندمدتی که به مبلغ تجدید ارزیابی ارائه می‌شوند) را در بخش سایر درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش می‌کنند. اما هنگامی که ارزش یک سرمایه‌گذاری بلندمدت که به مبلغ تجدید ارزیابی ارائه می‌شود، افزایش یابد، مبلغ افزایش در ارزش

شرکت داوری
بخشی از ترازنامه

حقوق صاحبان سهام	
سهام عادی	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال
سود انباشته	۱۵۰۰,۰۰۰
جمع سرمایه پرداخت شده و سود انباشته	۴,۵۰۰,۰۰۰
اضافه می‌شود: مزاد تجدید ارزیابی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت	۱۰۰,۰۰۰
جمع حقوق صاحبان سهام	<u>۴,۶۰۰,۰۰۰ ریال</u>

تصویر ۸-۷ ارائه سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت

منصفانه، تحقق پیدا کند. شرکت‌ها باید اقلامی نظیر این که بر حقوق صاحبان سهام تأثیر می‌گذارد اما در سود خالص لحاظ نشده است، را در صورت سود و زیان جامع گزارش کنند.

گزارشگری سود تحقق نیافته در بخش حقوق صاحبان سهام به دو دلیل صورت می‌گیرد: (۱) کاهش نوسان‌پذیری سود خالص به دلیل نوسان ارزش منصفانه، (۲) مطلع کردن استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی از سودی که ممکن است با فروش اوراق بهادار به ارزش

سوالات خودآزمایی

- کدام یک از دلایل زیر، دلیل اصلی سرمایه‌گذاری شرکت‌ها محسوب نمی‌شود؟
  - الف. تمایل آن‌ها به کسب کنترل یک رقیب.
  - ب. آن‌ها دارای مزاد وجه نقد هستند.
  - ج. تمایل آن‌ها به انتقال به یک خط جدید تجاری.
  - د. آن‌ها به وسیله‌ی قانون ملزم شده‌اند.

- سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی در بستانکار چه حسابی ثبت می‌شود؟
  - الف. کارمزد بانکی
  - ب. سود تضمین شده
  - ج. درآمد عملیاتی
  - د. هیچ‌کدام

- در ثبت اولیه، سرمایه‌گذاری‌ها به ... بدهکار می‌شوند.
  - الف. بهای تمام شده

ب. بهای تمام شده به علاوه سود تضمین شده تحقق یافته

ج. ارزش منصفانه

د. هیچ کدام

۴ شرکت حاتمی سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی به بهای تمام شده ۲۶,۰۰۰ ریال را به مبلغ ۲۸,۰۰۰ ریال، به فروش رسانده است. در دفتر روزنامه، بستانکار آرتیکل فروش عبارت است از:

الف. سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی و زیان فروش سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی

ب. سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی، سود فروش سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی

ج. سرمایه‌گذاری در سهام و سود تضمین شده دریافتی اوراق مشارکت

د. هیچ کدام

۵ خالص عواید حاصل از فروش سرمایه‌گذاری در سهام شرکت پریور با بهای تمام شده ۳۹,۵۰۰ ریال، ۴۲,۰۰۰ ریال است. این معامله در صورت سود و زیان به عنوان ..... گزارش می‌شود.

الف. ۲,۵۰۰ ریال زیان تحت عنوان سایر هزینه‌ها و زیان‌های غیر عملیاتی

ب. ۲,۵۰۰ ریال زیان تحت عنوان هزینه‌های عملیاتی

ج. ۲,۵۰۰ ریال سود تحت عنوان سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی

د. ۲,۵۰۰ ریال سود تحت عنوان درآمدهای عملیاتی

۶ حسابداری به روش ارزش ویژه برای سرمایه‌گذاری بلندمدت در سهام باید زمانی مورد استفاده قرار گیرد که سرمایه‌گذار نفوذ مؤثری بر سرمایه‌پذیر داشته و مالک:

الف. بین ۲۰٪ تا ۵۰٪ سهام عادی سرمایه‌پذیر باشد.

ب. ۲۰٪ یا بیش‌تر سهام عادی سرمایه‌پذیر باشد.

ج. بیشتر از ۵۰٪ سهام عادی سرمایه‌پذیر باشد.

کمتر از ۲۰٪ سهام عادی سرمایه‌پذیر باشد.

۷ فرض کنید که شرکت چیچک ۲۵٪ سهام عادی سحر را در ۱ فروردین ۱۳۹۰ به بهای تمام شده ۳۰۰,۰۰۰ ریال تحصیل کرده است. در طول سال، شرکت سحر ۱۶۰,۰۰۰ ریال سود خالص اعلام و ۶۰,۰۰۰ ریال سود نقدی تقسیم کرده است. اگر شرکت چیچک برای حساب سرمایه‌گذاری از روش ارزش ویژه استفاده نماید، مانده حساب سرمایه‌گذاری در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ..... خواهد بود.

الف. ۳۰۰,۰۰۰ ریال ب. ۳۲۵,۰۰۰ ریال ج. ۴۰۰,۰۰۰ ریال د. ۳۴۰,۰۰۰ ریال

۸ با استفاده از اطلاعات سؤال ۶، شرکت چیچک چه آرتیکلی بابت دریافت سود نقدی از شرکت سحر ایجاد می‌نماید؟

الف. بدهکار وجه نقد و بستانکار درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری در شرکت سحر.

ب. بدهکار سود نقدی و بستانکار درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری در شرکت سحر.

ج. بدهکار وجه نقد و بستانکار سرمایه‌گذاری در سهام.

د. بدهکار وجه نقد و بستانکار درآمد سود نقدی

۹ هنگامی شما بر یک شرکت دیگر کنترل دارید که:

الف. مالک بیش از ۵۰٪ سهام یک شرکت باشید.

ب. مدیر عامل شرکت باشید.

ج. از روش ارزش ویژه استفاده نمایید.

د. مالکیت بیش از ۵۰٪ از سهام شرکت را داشته باشید.

۱۰ کدام یک از عبارات زیر صحیح نیست؟ صورت‌های مالی تلفیقی برای ..... سودمند است.

الف. تعیین سودآوری شرکت‌های فرعی.

ب. تعیین سودآوری کل واحدهای تجاری تحت کنترل مشترک.

ج. تعیین دامنه عملیات شرکت اصلی.

د. تعیین دامنه کل تعهدات واحدهای تجاری تحت کنترل مشترک.

۱۱ مانده بدهکار سود تحقق نیافته سرمایه‌گذاری بلندمدت در ترازنامه به عنوان ..... گزارش می‌شود.

الف. افزایش در حقوق صاحبان سهام.

ب. کاهش در حقوق صاحبان سهام.

ج. زیان در صورت سود و زیان.

د. زیان در صورت سود و زیان انباشته.

۱۲ سرمایه‌گذاری اوراق بدهی کوتاه‌مدت باید به سهولت قابل معامله بوده و انتظار می‌رود در ..... به فروش برسد.

الف. ۳ ماه از تاریخ خرید.

ب. سال مالی بعد یا چرخه عملیاتی، هر کدام کوتاه‌تر است.

ج. سال مالی بعد یا چرخه عملیاتی، هر کدام طولانی‌تر است.

د. چرخه عملیاتی.

- ۱ به چه دلایلی شرکت‌ها در سپرده‌های بانکی سرمایه‌گذاری می‌کنند؟
- ۲ الف) بهای تمام‌شده یک سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت چیست؟ ب) چه موقع سود تضمین شده اوراق مشارکت ثبت می‌شود؟
- ۳ آقای ملکی درباره سود و زیان‌های فروش سرمایه‌گذاری اوراق بدهی، سر در گم شده است. به آقای ملکی توضیح دهید، الف) چگونه سود یا زیان محاسبه می‌شود، و ب) چگونه ارائه سود یا زیان سرمایه‌گذاری‌ها را بیان نمایید.
- ۴ شرکت اولادی اوراق مشارکت شرکت کیش به بهای تمام‌شده ۴۰,۰۰۰ ریال را به ۴۵,۰۰۰ ریال، شامل ۵۰۰ ریال سود تضمین شده تحقق یافته می‌فروشد. در آرتیکل فروش، سود حاصل از فروش ۵,۰۰۰ ریال است. آیا این صحیح است؟
- ۵ بهای تمام‌شده سرمایه‌گذاری در سهام چیست؟
- ۶ شرکت آرام بابت تحصیل سهام شرکت کیانی، ۶۲,۰۰۰ ریال وجه نقد به علاوه ۱,۲۰۰ ریال حق‌الزحمه کارگزاری پرداخت می‌کند. چه ثبتی بابت این سرمایه‌گذاری باید صورت گیرد؟
- ۷ الف) چه موقع سرمایه‌گذاری بلندمدت در سهام عادی به روش ارزش ویژه صورت می‌گیرد؟ ب) بر اساس این روش چه موقع درآمد شناسایی می‌شود؟
- ۸ شرکت رجبی برای مالکیت ۳۰ درصدی‌اش در سهام عادی شرکت پناهی از روش ارزش ویژه استفاده می‌کند. در طی سال ۱۳۹۰، شرکت پناهی ۸۰,۰۰۰ ریال سود خالص گزارش و ۱۰,۰۰۰ ریال سود نقدی اعلام و تقسیم می‌کند. بابت این رویدادها، شرکت رجبی چه آرتیکلی در دفاتر خود ثبت می‌کند؟
- ۹ وقتی که مالکیت سرمایه‌گذار کمی کمتر از سطح ۵۰٪ است، شرکت سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر به ترتیب چه نامیده می‌شوند؟
- ۱۰ تفاوت بین حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها در سهام به روش‌های بهای تمام‌شده و ارزش ویژه چیست؟
- ۱۱ صورت‌های مالی تلفیقی چیست؟
- ۱۲ هدف از گزارش‌گری سودهای تحقق نیافته برخی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت در بخش حقوق صاحبان سهام چیست؟
- ۱۳ عمده‌فروشی والایی مالک سهام شرکت کیمیایی است. والایی قصد دارد این سهام را برای مدت زمان نامحدودی نگهداری کند. آیا سرمایه‌گذاری در شرکت کیمیایی، را باید در طبقه سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت گزارش کرد؟ چرا؟

ت ۱-۷ شرکت کافی سرمایه‌گذاری اوراق مشارکت را به مبلغ ۵۲,۰۰۰ ریال در ۱ فروردین ۱۳۹۰ خریداری کرده است. شرکت کافی ۲,۳۴۰ ریال سود تضمین شده نقدی در اول مهر ۱۳۹۰، دریافت کرده است. خرید سرمایه‌گذاری و دریافت سود تضمین شده را در دفتر روزنامه ثبت کنید. فرض کنید که هیچ‌گونه سود تضمین شده‌ای تحقق پیدا نکرده است.

ت ۲-۷ شرکت داودی ۱۰۰۰ سهم از سهام عادی شرکت موسوی را در اول آبان به مبلغ ۳۵۰,۰۰۰ ریال به علاوه ۷۰۰ ریال حق‌الزحمه کارگزاری خریداری کرده است. در اول اسفند، شرکت داودی سرمایه‌گذاری در سهام را به مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ریال می‌فروشد. خرید و فروش سهام عادی را در دفتر روزنامه ثبت کنید.

ت ۳-۷ شرکت کثیری مالک ۲۵٪ سهام شرکت فراهانی است. شرکت فراهانی ۱۸۰,۰۰۰ ریال سود خالص برای سال جاری گزارش و ۵۰,۰۰۰ ریال سود سهام اعلام و پرداخت نمود. سهم شرکت کثیری از سود خالص و دریافت سود سهام شرکت فراهانی را ثبت کنید.

ت ۴-۷ بهای تمام‌شده اوراق بهادار سریع‌المعامله شرکت سپیدار در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ۶۲,۰۰۰ ریال است، نحوه ارائه اوراق بهادار سریع‌المعامله و حساب‌های مرتبط با آن را در صورت‌های مالی نشان دهید.

ت ۵-۷ شرکت گوهری سرمایه‌گذاری بلندمدت در سهامی را به بهای تمام‌شده ۷۲,۰۰۰ ریال نگهداری می‌کند. در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ارزش منصفانه اوراق بهادار، ۶۶,۰۰۰ ریال است. اگر این کاهش ارزش دائمی باشد، نحوه ارائه این سرمایه‌گذاری در صورت‌های مالی چگونه است؟

ت ۶-۷ شرکت گودرزی سرمایه‌گذاری بلندمدت زیر را دارد:

الف) ۱۰٪ سهام عادی شرکت تندر به روش بهای تمام‌شده پس از کسر ذخیره کاهش ارزش، به بهای تمام‌شده ۱۰۸,۰۰۰ ریال و ارزش منصفانه ۱۱۵,۰۰۰ ریال، ب) ۳۰٪ سهام عادی شرکت الی به روش تجدید ارزیابی به بهای تمام‌شده ۲۱۰,۰۰۰ ریال و مبلغ ارزیابی شده ۲۷۰,۰۰۰ ریال.
بخش سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت در ترازنامه را تهیه نمایید.

ت ۷-۷ آقای نوری در حال مطالعه برای آزمون حسابداری است و سؤالات زیر را درباره سرمایه‌گذاری‌ها طراحی نموده است.

- ۱ سه دلیلی که چرا شرکت‌ها سرمایه‌گذاری در اوراق سهام یا قرضه را خریداری می‌کنند، چیست؟
- ۲ چگونه ممکن است یک شرکت دارای وجه نقد مازادی باشد که به آن در عملیات خود نیاز ندارد؟
- ۳ انواع سرمایه‌گذاری‌ها، وقتی که سرمایه‌گذاری وجه نقد برای دوره زمانی کوتاه مدت باشد، چیست؟

- ۴ انواع سرمایه‌گذاری، وقتی که سرمایه‌گذاری وجه نقد برای ایجاد سود باشد، چیست؟
 ۵ انواع سرمایه‌گذاری در سهامی که یک سرمایه‌گذاری برای دلایل راهبردی باشد، کدامند؟

م ۱-۷ مبادلات زیر در ارتباط با اوراق مشارکت تحصیل شده به عنوان یک سرمایه‌گذاری به وسیله شرکت داوری است. سال مالی آن پایان ۲۹ اسفند است:

۱۳۹۰

۱ فروردین خرید ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال اوراق مشارکت، ۱۰ ساله، ۸٪ به ارزش اسمی از شرکت توسعه گاز.
 ۱ مهر دریافت سود تضمین شده ۶ ماهه اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز.
 ۲۹ اسفند سود تضمین شده تحقق یافته اما دریافت نشده پایان سال اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز.
 (فرض کنید همه مبادلات و تعدیلات به طور مناسب ثبت شده است و تعداد اوراق مشارکت تحت تملک از ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ تا ۲۹ اسفند ۱۳۹۲، تغییر نمی‌کند).

۱۳۹۳

۱ فروردین دریافت سود تضمین شده ۶ ماهه اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز.
 ۱ فروردین فروش ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز به نرخ ۱۰۶ درصد. کارگزار ۶,۰۰۰ ریال بابت حق الزحمه کارگزاری و کمیسیون فروش کم کرده است.

۱ مهر دریافت سود تضمین شده ۶ ماهه اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز.
 ۲۹ اسفند سود تضمین شده تحقق یافته اما دریافت نشده پایان سال اوراق مشارکت شرکت توسعه گاز.

خواسته‌ها

الف) ثبت روزنامه مبادلات فهرست شده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳

ب) فرض کنید که ارزش منصفانه اوراق مشارکت در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ۲,۲۰۰,۰۰۰ ریال است. این اوراق مشارکت به عنوان سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به روش تجدید ارزیابی طبقه‌بندی شده است. سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت و سود تضمین شده دریافتی در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ را در ترازنامه نشان دهید. سود یا زیان تحقق یافته در کدام صورت‌های مالی گزارش می‌شود؟

م ۲-۷ در فروردین ۱۳۹۰، مدیریت شرکت نوبری به این نتیجه رسید که برای سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت در اوراق مشارکت و سهام، وجه نقد کافی دارد. در طول سال، مبادلات زیر به وقوع پیوسته است:

۱ اردیبهشت خرید ۶۰۰ سهم شرکت هیبتی به مبلغ ۳۱,۸۰۰ ریال به علاوه ۶۰۰ ریال هزینه کارگزاری.
 ۱ خرداد خرید ۸۰۰ سهم از سهام عادی پردیس به ۲۰,۰۰۰ ریال و ۴۰۰ ریال هزینه کارگزاری.
 ۱ تیر خرید ۵۰ ورقه قرضه، ۱۰۰۰ ریالی، ۷٪، روی به مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال به علاوه ۱۰۰۰ ریال هزینه کارگزاری. سود تضمین شده هر ۶ ماه در اول تیر و اول دی قابل پرداخت است.

- ۱ مهر دریافت سود تقسیمی ۶ ریال بابت هر سهم شرکت هیبتی.
- ۱ آبان فروش ۲۰۰ سهم از سهام عادی هیبتی به مبلغ هر سهم ۵۸ ریال، منهای ۲۰۰ ریال هزینه کارگزاری.
- ۱ آذر دریافت ۱ ریال سود تقسیمی بابت هر سهم از سهام عادی پردیس.
- ۱ دی دریافت سود تضمین شده ۶ ماهه اوراق مشارکت روی.
- ۱ بهمن فروش اوراق مشارکت روی به مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال منهای ۱۰۰۰ ریال هزینه کارگزاری.
- در ۲۹ اسفند، ارزش منصفانه سهام عادی هیبتی و پردیس، به ترتیب ۵۵ ریال و ۲۴ ریال برای هر سهم بود.
- مطلوبست:

الف) ثبت روزنامه مبادلات و انتقال به حساب سرمایه‌گذاری اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاری در سهام (از قالب T استفاده کنید).

ب) نحوه ارائه سرمایه‌گذاری‌ها را در ترازنامه در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ نشان دهید. همه اوراق بهادار به عنوان اوراق بهادار سریع‌المعامله جاری در نظر گرفته شده است.

ج) نحوه ارائه درآمد سرمایه‌گذاری‌ها را در صورت سود و زیان نشان دهید.

م ۳-۷ در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، شرکت رامین، اوراق بهادار زیر را در تملک خود داشته و آن‌ها را به عنوان سرمایه‌گذاری بلندمدت نگهداری می‌کند. اوراق بهادار به قصد نفوذ و یا کنترل سرمایه‌پذیر نگهداری نمی‌شود.

سهام عادی	سهام	بهای تمام شده - ریال
شرکت صبوری	۲,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
شرکت فرهادی	۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰
شرکت زمانی	۱,۵۰۰	۳۰,۰۰۰

در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، کل ارزش منصفانه اوراق بهادار با بهای تمام شده آن‌ها برابر بوده است. در ۱۳۹۱، مبادلات زیر صورت گرفته است:

- ۱ مهر دریافت ۱ ریال سود تقسیمی ۶ ماهه برای هر سهم از سهام عادی شرکت فرهادی.
- ۱ آبان دریافت ۰/۵ ریال سود تقسیمی هر سهم از سهام عادی شرکت صبوری.
- ۱ آذر فروش ۱۵۰۰ سهم از سهام عادی شرکت فرهادی به مبلغ ۸ ریال برای هر سهم منهای ۳۰۰ ریال حق الزحمه کارگزاری.
- ۱ دی فروش ۸۰۰ سهم از سهام عادی شرکت صبوری به مبلغ ۳۳ ریال برای هر سهم منهای ۵۰۰ ریال هزینه کارگزاری.
- ۱ بهمن دریافت ۱ ریال سود تقسیمی هر سهم از سهام عادی شرکت زمانی.
- ۱۵ اسفند دریافت ۰/۵ ریال سود تقسیمی هر سهم از سهام عادی شرکت صبوری.
- ۲۹ اسفند دریافت ۱ ریال سود تقسیمی شش ماهه هر سهم از سهام عادی شرکت فرهادی.
- در ۲۹ اسفند، ارزش منصفانه هر از سهام عادی، شرکت صبوری ۳۲ ریال، شرکت فرهادی ۸ ریال، و شرکت زمانی ۱۸ ریال بود.
- مطلوبست:

الف) ثبت روزنامه مبادلات ۱۳۹۱ و انتقال به حساب سرمایه‌گذاری در سهام (از شکل T استفاده کنید).

ب) در صورتی که سهام به روش تجدید ارزیابی طبقه‌بندی شوند، نحوه ارائه سرمایه گذاری‌ها در ۲۹ اسفند ۱۳۹۱ را در ترازنامه نشان دهید. در این تاریخ شرکت رامین ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال سهام عادی و ۱,۰۰۰,۰۰۰ سود انباشته دارد.

م ۴-۷ سروری ۳۰٪ از سهام عادی منتشره شرکت نیک دل را در ۱ فروردین ۱۳۹۰ با پرداخت ۸۰۰,۰۰۰ ریال بابت ۴۵۰۰۰ سهم، تحصیل نمود. نیک دل ۰/۳ ریال سود تقسیمی برای هر سهم در ۱۵ خرداد، ۱۵ شهریور، ۱۵ آذر و ۱۵ اسفند ۱۳۹۰، اعلام و پرداخت نمود. نیک دل ۳۲۰,۰۰۰ ریال سود خالص سال گزارش نمود. در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، ارزش بازار سهام عادی نیک دل ۲۴ ریال برای هر سهم است.
مطلوبست:

الف) ثبت‌های روزنامه را برای سروری را در ۱۳۹۰ تهیه کنید. فرض کنید سروری نفوذ مؤثری بر نیک دل ندارد. (از روش بهای تمام شده استفاده کنید و فرض کنید که سهام عادی نیک دل باید به عنوان اوراق بهادار سریع معامله جاری طبقه‌بندی شود).
ب) ثبت‌های روزنامه را برای سروری سرور را در ۱۳۹۰ تهیه کنید. فرض کنید سروری نفوذ مؤثری بر نیک دل دارد. از روش ارزش ویژه استفاده کنید.

ج) مانده‌های حساب ترازنامه و صورت سود و زیان را در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ بر اساس هر روش حسابداری نشان دهید.

